

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE GRAU

LA PROSTITUCIÓ: UNA APROXIMACIÓ AL DEBAT ACTUAL DES DE L'AUTONOMIA SEXUAL I EL CONSENTIMENT

Maria Magdalena Sacarés Moragues

Grau de Filosofia

Facultat de Filosofia i Lletres

Any acadèmic 2021-22

LA PROSTITUCIÓ: UNA APROXIMACIÓ AL DEBAT ACTUAL DES DE L'AUTONOMIA SEXUAL I EL CONSENTIMENT

Maria Magdalena Sacarés Moragues

Treball de Fi de Grau

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat de les Illes Balears

Any acadèmic 2021-22

Paraules clau del treball:

Prostitució, dona, consentiment, autonomia sexual, reconeixement, pornografia, ètica, regulacionisme, abolicionisme, feminisme, drets, revolució sexual...

Nom del tutor / la tutora del treball: Lucrecia Burges

Nom del tutor / la tutora (si escau): Joaquín Valdivielso

Autoritz la Universitat a incloure aquest treball en el repositori institucional per consultar-lo en accés obert i difondre'l en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor/a		Tutor/a	
Sí	No	Sí	No
☒	☐	☒	☐

Resum

La prostitució ha estat des de fa anys una de les qüestions a debat més rellevants a l'hora de parlar del moviment feminista. La revolució sexual i les conseqüències que aquest fenomen va tenir respecte la reformulació dels marcs ideològics i reivindicatius en el propi feminisme, juntament amb el naixement de la tercera onada feminista consistiren en les causes determinants que originaren un debat dicotòmic. El meu objectiu al llarg del text consisteix en exposar aquest debat, senyalant les dues posicions hegemòniques que s'han donat històricament, i abordant-les a partir de nocions essencialment ètiques: ja sigui a través del consentiment o l'autonomia sexual.

Per tal de dur-ho a terme, he dividit el treball en tres grans apartats: el primer consisteix en una introducció al tema, on em centraré en l'anàlisi dels rols de gènere i la noció de reconeixement. Seguidament, m'endinsaré en una aproximació a la prostitució: parlaré dels diversos posicionaments al respecte, dels mecanismes que la naturalitzen i la normalitzen i ho relacionaré amb l'ètica feminista. En el darrer apartat, aprofundiré en les nocions ètiques en les quals es recolzen els dos posicionaments: el consentiment i l'autonomia sexual. A partir d'aquests desenvoluparé la tesi de que la prostitució és un fenomen que atempta contra els drets humans. Finalment, com a forma de clausura, exposaré l'aproximació d'algunes teòriques feministes actuals a aquesta activitat.

Índex

1. Patriarcat i rols de gènere	5
2. El reconeixement	8
3. Aproximacions a la prostitució	10
4. Revolució sexual, ideologia i indústria de la prostitució	13
5. Prostitució, ètica feminista i pornografia	16
6. Regulacionisme i consentiment	20
7. Autonomia sexual	25
8. Debat d'actualitat	31
9. Conclusions	33
10. Bibliografia	35

1. Patriarcat i rols de gènere

Al llarg de la història s'ha pogut observar una gran diferència entre la configuració conceptual i social que es dona entre les idees d'home i de dona. Aquestes dues nocions guarden una gran dissimilitud, fet que s'ha reflectit tant en els llibres que conformen la història de la humanitat com al tractament públic i privat que han rebut les dones des de fa segles.

D'aquesta manera podem parlar de l'estructuració del subjecte de "dona" com a quelcom que ha estat modelat a partir d'una discriminació estructural que reprimeix al gènere femení en tots els àmbits de la vida, supeditant-lo a l'home, i com a conseqüència aquest ha esdevingut un objecte, un "complement" del gènere masculí: aquest fet s'ha advertit tan simbòlicament, com seria en el relat d'Adam i Eva, en el qual Déu crea a Eva a partir d'una costella d'Adam, com materialment, ja sigui en la subordinació de la dona a l'àmbit privat (al matrimoni, a la reproducció, a les cures i a la família).

Així doncs, partim de la base de que el subjecte de dona està subordinat i limitat al d'home. Per tant, aquesta discriminació i diferenciació entre els dos gèneres ha estat sustentada a través d'una justificació ontològica que s'encarrega d'estructurar i ordenar l'imaginari col·lectiu de tota la societat: la figura de dona ha estat relacionada amb la naturalesa, allò emocional, les cures, la família, l'empatia, la reproducció, etc., mentre que l'home ha estat associat amb la racionalitat, la virtut, la força, la valentia, el treball, etc. (Millet, 1995: 73). És a dir, aquesta dicotomia mostra com aquesta classificació ontològica es basa en preceptes interioritzats que el propi sistema patriarcal reproduceix.

Les conseqüències dels rols de gènere no només tenen una gran repercussió en la simbologia, la cultura i les creences de la societat, com s'ha esmentat anteriorment, sinó que també en l'àmbit ètic i polític de la comunitat, possibilitant així la legitimació de la desigualtat i l'opressió sexual des de les institucions més cabdals del poder estatal. Un dels grans exemples d'aquest fet fou la prohibició del vot femení, que consistí en una de les constatacions més clares i evidents de la desigualtat de les dones en l'àmbit públic i, així doncs, de la mateixa manera, la reivindicació del vot femení consistí també en una de les primeres demandes feministes de la història.

En conjunt, en el transcurs de la història tots els grans relats que han influenciat d'una manera o d'una altra la direcció que estava prenent la humanitat (ja siguin moviments religiosos, socials o científics) han adoptat a l'home com a subjecte i l'han identificat com a "l'ésser humà", imposant així les característiques d'aquest com a universals, deixant de banda el 50% de la població restant, les dones. Per tant, podem afirmar que tota la tradició filosòfica, científica, històrica, etc., que ens precedeix i la qual configura la base de les nostres creences i cultura, està fortament esbiaixada per l'androcentrisme.

Havent esmentat i remarcat la discriminació sistemàtica que ha patit i segueix patint la dona en la societat contemporània, és necessari introduir una de les conseqüències d'aquest fet, que consisteix en una doble moral o una doble veritat (De Miguel, 2021: 211) aquesta radica en la imposició d'unes regles / normes / expectatives diferents per cada un dels gèneres, on aquestes mateixes assignen un sentit de la vida diferenciat per cada un dels gèneres. Mentre els homes gaudeixen d'una vida pública plena i son reconeguts ontològicament dins la pròpia societat (o sigui, son tractats com a subjecte i no com objecte), les dones han estat subordinades i la seva pròpia existència és percebuda com un mitjà i no com un fi (per tant, son tractades com objectes).

Així doncs, si partim de la base de que socialment la dona sempre ha estat reconeguda com a objecte, aquest fet implica que en el transcurs de la teoria ètica-filosòfica (almenys fins l'aparició del feminisme il·lustrat en el segle XVIII) el gènere femení ha estat relegat a un segon pla degut a la seva suposada incapacitat de ser un subjecte moral. Tots, o quasi tots els filòsofs fins el moment han decidit obviar la qüestió de la dona en les seves teories o l'han tractada des d'una perspectiva imparcial, conceptualitzant-la a partir de "l'aportació" que aquesta pot realitzar en l'home, o sigui, tractant-la com "l'acompanyant" de l'home (tal com reflexiona Rousseau en el llibre IV de l'*Emili*). Mentre l'home ha estat teoritzat com "el subjecte que està condemnat a dotar d'un sentit la seva vida", com diu Simone de Beauvoir (De Beauvoir, 2005: 4), el sentit de la vida de la dona ha estat condicionat des del seu naixement, i consisteix en reproduir-se, tenir cura dels altres i formar una família.

Al llarg dels segles aquesta imparcialitat s'ha justificat a través dels rols de gènere, anteriorment mencionats; s'afirmava que les dones no poden participar en l'àmbit públic perquè no tenen la capacitat d'emetre judicis parcials i objectius, ja que són éssers emocionals i passionals, incapaços de raonar. Malgrat en l'actualitat s'ha aconseguit una certa igualtat formal en els Estats de benestar gràcies a les victòries del moviment feminista, no s'ha arribat a assolir una igualtat juridicopolítica entre l'home i la dona: avui en dia la discriminació envers la dona es manifesta de maneres subtils, ja sigui en el llenguatge, en la televisió, en algunes lleis, en alguns tipus d'oci, etc.

En efecte, com ja s'ha al·ludit, la doble moral és una conseqüència directa d'aquesta desigualtat, ja que aplica una doble vara per jutjar les decisions i accions morals que acaba estant intrínsecament condicionada pel gènere. El que tradicionalment s'ha considerat bo i valuós per l'home, ha estat percebut com a quelcom dolent i perjudicial per la dona (Osborne, 2009: 142); aquest succés es pot observar clarament en l'àmbit sexual. Tenir una vida sexual activa i promiscua sempre ha estat ben vist en els homes, fins al punt de ser quelcom que conforma la pròpia virilitat, mentre que en el cas del gènere femení s'ha vist com dolent, recolzant-se en el mite de la dona verge i pura que arriba al matrimoni sense haver mantingut relacions sexuals.

Així doncs, podem parlar d'una doble moral sexual a l'hora d'endinsar-nos i jutjar quin paper hi juga el gènere en la percepció social de les relacions sexuals. La doble moral es pot veure reflectida en la manera en que es construeix normativament la feminitat: per una part es dona l'estereotip, ja mencionat, de la dona submissa, relegada a l'àmbit privat, el qual es sustenta entorn els valors de la puresa, l'empatia, l'emotivitat i la passivitat. S'espera d'ella que sigui una bona mestressa de casa, una bona mare, i una bona esposa: la seva sexualitat tan sols es desenvolupa en el marc del matrimoni. D'altra banda es troba la "dona dolenta" (Cobo, 2017: 189) l'antítesi de la mestressa de casa, la qual està construïda a partir d'uns valors negatius i no desitjables per la dona convencional: és la "promíscua", aquella a la que es pot accedir a la seva sexualitat pagant, o sigui, la dona pública, la prostituta.

En altres paraules, tant el matrimoni com la prostitució son institucions que representen les diverses formes masculines d'accés al control dels cossos de les dones:

son les dues cares de la mateixa moneda. Carol Pateman ja esmentava aquests successos al parlar del contracte sexual (Pateman, 2019: 9): l'autora reflexionava entorn aquest concepte i arribava a la conclusió de que amb el naixement del contracte social entre els homes, o sigui, el suposat establiment d'una societat més justa basada en la igualtat (Rousseau), venia de manera intrínseca un segon contracte (el sexual) que es caracteritzava per la potestat tàcita que tenien els homes damunt les dones. Mentre el matrimoni consistia en el "repartiment" d'una dona per cada home, la prostitució era la repartició de moltes dones per a tots.

Partint del fet de que la filosofia ètica i moral consisteix en posar límits a la feina de dotar d'un sentit la teva vida en relació als demés, es pot concloure que el fenomen de la prostitució és digne d'estudi en tant que no només afecta la vida de milers de dones, sinó que també contribueix a promoure una certa concepció, tant a nivell ontològic com social, del terme "dona", i, a més, del què es pot esperar d'elles. De la mateixa manera, també té a veure amb la sexualitat, amb la construcció social del desig i inclús de l'amor; igualment, també està relacionada amb les migracions massives de dones de països del sud a països del nord i amb l'omnipresència del mercat i el neoliberalisme (Gimeno, 2012: 19).

2. El reconeixement

Abans d'endinsar-nos de ple en el fenomen de la prostitució i d'exposar les diverses postures que s'han donat entorn aquesta activitat, és convenient parlar de com el sexe acaba sent una qüestió que es pot tractar filosòficament des del reconeixement. D'aquesta manera partim del fet de que mantenir relacions sexuals no és quelcom que tan sols es pugui definir com "natural", ja que també entren en joc altres factors a tenir en compte en aquesta activitat.

Fraser parlava de la política de reconeixement com quelcom que s'inicia amb la idea hegeliana de que la identitat es construeix de manera dialògica, a través d'un procés de reconeixement mutu. És a dir, com diu Hegel, el reconeixement designa una relació recíproca ideal entre subjectes, a través de la qual cada persona considera l'altra com un igual i com qualcú distint de sí mateix de manera simultània. Aquesta relació que

s'estableix a nivell social és el que permet el desenvolupament del sentit de sí (Fraser, 2000: 57): o sigui, arribam a ser subjectes individuals únicament quan som reconeguts per un altre subjecte com a tals. És per aquest motiu que Fraser defensa que el fet de no ser reconegut suposa una distorsió entorn la relació que es manté amb un mateix, i acaba conduint a un dany infligit en contra de la pròpia identitat.

El reconeixement a un ésser humà també passa pel respecte al seu cos, o sigui, per respectar els límits que es posen entorn la sobirania del propi cos. Segons Butler el reconeixement té a veure amb el fet d'oferir una resposta ètica a una altra persona, és a dir, està relacionat amb el fet de que cada ésser humà necessita (ontològicament parlant) ser tractat amb dignitat i humanitat. Per tant, el bon reconeixement seria el procés pel qual no s'incorpora a "l'altra" ni se l'elimina a través de la seva projecció, sinó que se'l "veu" reflectit en la pròpia estructura física i psíquica (Canseco, 2015: 3).

Aquest model d'identitat pot ser transportat al terreny cultural i polític (Fraser, 2000: 57). Un determinat grup social pot ser infravalorat per la cultura dominant, fet que condueix a que els membres d'aquest grup sofreixin una falta de reconeixement, i com a conseqüència, distorsionin la relació que mantenen amb ells mateixos (Fraser, 2000: 58). Si s'aplica aquest esquema en el cas de la diferenciació entre gèneres, es pot arribar a la conclusió de que les dones, degut a l'objectivació i cosificació que han experimentat al llarg de la història, poden ser considerades com un dels principals grups social que han patit aquesta falta de reconeixement. Així doncs, això ens demostra com a les dones i als homes els hi corresponen configuracions subjectives diferents que condicionen des de la manera en que aquestes son concebudes en una comunitat política (o sigui, a nivell social i polític), com la forma en que son percebudes en l'àmbit privat i íntim.

És per aquest motiu que el reconeixement resulta un dels principals factors a tenir en compte quan s'analitza la manera en que es poden manifestar les diverses pràctiques sexuals a nivell cultural: ja sigui la pornografia o la prostitució. Com ja s'ha mencionat, el sexe no consisteix únicament en una activitat "natural", sinó que també es desenvolupa en el marc d'una societat, i com a tal, se li atribueixen unes certes creences i valors en l'imaginari col·lectiu. Així doncs, si una societat en el seu conjunt està construïda sobre la desigualtat de gènere, aquesta també es manifestarà en les pràctiques sexuals.

El reconeixement no consisteix en un terme que només s'utilitzi a l'hora de reflexionar teòricament, sinó que es desenvolupa del tot a partir de la seva pràctica. En altres paraules, aquest concepte és fonamental a nivell social en la mesura en que es materialitza, ja que ofereix les condicions necessàries *a priori* per tal de poder conviure en societat. En conjunt, es tracta d'un concepte filosòfic que es relaciona amb la justícia; a través d'aquest es pot reafirmar la necessitat de ser reconeguts en igualtat amb la resta d'éssers humans, de no ser tractats com ontològicament inferiors.

3. Aproximacions a la prostitució

Així doncs, havent introduït la importància de la noció de “representació” a l'hora d'analitzar el fenomen de la prostitució, podem donar pas a la seva definició i a les diverses postures polítiques que s'han originat al seu voltant. Es pot afirmar que la prostitució és un fenomen social que està configurat a través de les estructures simbòliques i materials de la nostra societat (Cobo, 2017: 15). L'objectiu principal d'aquesta pràctica consisteix en oferir als homes la possibilitat d'intercanviar relacions sexuals amb dones per doblers, deixant entreveure així que tan sols resulta central el desig sexual masculí. Degut al fet de que principalment les que exerceixen prostitució són dones, al llarg de la història el moviment feminista hi ha dedicat esforços a problematitzar-ho, reflexionar-ne i discutir ja sigui la seva legalització o la seva abolicció.

En l'actualitat no es pot parlar d'una posició uniforme feminista respecte la prostitució, ja que des de la pròpia corrent feminista hi ha diferents perspectives entorn el tema, per tant, de la mateixa manera hi ha diverses maneres d'abordar-lo i de tractar-lo a nivell jurídic i legal. Principalment, es troben tres posicions al respecte: el **prohibicionisme, el regulacionisme i l'abolicionisme.**

Per començar, el prohibicionisme al·lega que la prostitució és una activitat que manca de tota legitimació legal, moral i social, per tant ha de ser perseguida per l'Estat per tal de que desapareixi (Brufao, 2008: 8). En aquest cas, es circumscriu en la criminalització de les prostitutes i no dels demandants, per tant la seva acció legal i política

es centra en multar les prostitutes i tancar els prostíbuls, sense oferir cap tipus d'ajuda ni proporcionar cap alternativa a les dones que exerceixen.

Consegüentment, aquests tipus de models punitivistes no aconseguen acabar amb la prostitució, sinó que simplement els bordells i els prostíbuls s'acaben situant en llocs estratègics. En aquest cas no s'aposta per garantir la salut sexual de les prostitutes, sinó per mantenir l'ordre públic. Aquesta postura sol ser característica de corrents conservadores, les quals tenen una concepció tradicional respecte la sexualitat femenina, per tant conceben la prostitució com a quelcom que fa trontollar les bases del matrimoni i de l'*statu quo*.

Seguidament es troba el regulacionisme, la corrent que es va començar a estendre degut als canvis de marcs morals i culturals els quals encaminà la revolució sexual dels anys setanta. Aquesta postura es centra en el lliure consentiment i l'autodeterminació de la persona que es prostitueix, la qual afirma que decideix per voluntat pròpia oferir serveis sexuals, qualificant-ho com un treball qualsevol, i que, com a tal, ha de contar amb les mateixes obligacions fiscals i els mateixos drets laborals i social (Brufao, 2008: 8). La legitimació de la prostitució es du a terme a través del consentiment i la no-victimització de la dona que exerceix.

Aquesta perspectiva de la prostitució suposa l'ús d'una nova terminologia: la prostituta passa a ser treballadora sexual, el proxeneta empresari i el prostituïdor es transforma en client (Brufao, 2008: 8). Com s'ha pogut entreveure, aquesta nova forma de conceptualitzar aquest fenomen està intrínsecament relacionada amb l'acreciment del neoliberalisme, ja que les expressions utilitzades es caracteritzen per tenir una vessant econòmica que defineix l'intercanvi, tractant el cos de la prostituta com a quelcom que pot entrar dins les dinàmiques de compra-venda en el marc d'un l'Estat.

Aquesta perspectiva sol ser característica de la crítica progressista a la moral tradicional, denunciant la hipocresia i la marginalització de les dones prostituïdes. Afirment que es tracta d'una qüestió de llibertat sexual, per tant el seu objectiu final consisteix en regular la prostitució (Brufao, 2008: 28). En conjunt, basen els seus arguments en l'individualisme (la pròpia voluntat d'exercir de la dona), i deixen en segon pla l'estructura econòmica i simbòlica en la qual es recolza la prostitució, considerant

crucial les experiències de les pròpies treballadores sexuals i la seva opinió al respecte; és per aquest motiu que aquesta postura sovint és defensada pel feminisme liberal.

Finalment, es troba l'abolicionisme, el qual argumenta que la prostitució és una institució intrínsecament misògina que tracta el cos de la dona com una mercaderia que pot ser consumida per l'home, per tant, degut al fet que les dones són tractades com objectes, s'afirma que la prostitució sempre és degradant i nociva pel gènere femení. Aquesta corrent pretén abolir la prostitució en tant que representa una forma extrema de desigualtat i explotació cap a la dona.

La postura antiprostitució es sustenta a través de la idea de que les prostitutes son víctimes d'una determinada construcció de la sexualitat masculina i de l'organització social patriarcal, considerant-les dones afectades que entren a la força en una relació de poder, ja que normalment es veuen obligades a exercir degut a la seva situació econòmica. Aleshores, des d'aquesta perspectiva hi donen una gran rellevància al "consentiment" de la dona prostituïda, ja que conceben el terme com una estratègia teòrica que justifica l'explotació sexual presentant-la com un acte de llibertat (Cobo, 2017: 167).

Des d'aquesta posició, es teoritza entorn les relacions que s'estableixen entre la tracta, el tràfic de dones i la prostitució (Gimeno, 2012: 56), els quals s'acaben convertint en circuits alternatius de supervivència per les dones amb menys recursos (Cobo, 2017: 118). Des d'aquest punt de vista es considera que qualsevol tipus de regulació fomentaria el tràfic de dones, per tant estan a favor, a part de l'eliminació dels prostíbuls i dels bordells, de penalitzar a qualsevol que es lucri a través de la prostitució (proxenetes), o que en consumeixi (puters).

Consegüentment, aquest posicionament es sol recolzar des del feminisme de classe o des del feminisme radical, els quals remarquen que l'arrel de la seva crítica no es basa en qüestions morals sinó en la discriminació econòmica, social i de jerarquització que pateix la dona (Brufao, 2008: 29).

Tot seguit, com s'ha pogut observar es tracta d'una qüestió que ha obert un gran debat dins el propi moviment feminista, fent així que la seva agenda comuna es dilueixi no tant en demandes específiques sinó en conceptes abstractes que envolten la seva lluita i que es poden relativitzar: ja sigui la igualtat, la llibertat o l'alliberament de gènere. Com

ja s'ha mencionat, la revolució sexual dels anys setanta va ser el fenomen causant de les modificacions de les bases ideològiques i de les demandes específiques dins el propi moviment.

4. Revolució sexual, ideologia i indústria de la prostitució

Fins els anys vuitanta del segle XXI la prostitució fou un assumpte problematitzat per les diverses onades del feminisme, però, al contrari que en l'actualitat, la reivindicació de la seva abolició era quelcom que no es posava en dubte, ja que sempre s'havia concebut com una institució essencialment patriarcal. De manera que, degut a l'origen de la revolució sexual, les bases que s'havien establert i els consensos als quals s'havien arribat entorn aquesta qüestió trontollaren: la necessitat d'una nova etapa marcada per la llibertat sexual va conduir a una exaltació de la sexualitat i a la formació d'un clima inconformista i crític amb l'ordre establert (Cobo, 2017: 40).

Des d'una mirada feminista, a causa d'aquest nou succés es començà a criticar la família en tant que es considerà una institució patriarcal que oprimeix la dona i la reclou en l'àmbit privat, motiu pel qual els valors i les estructures simbòliques del moment començaren a replantejar-se, i de la mateixa manera, també influí en les expectatives de milions de persones respecte la forma de viure la seva pròpia sexualitat.

De totes formes, no tengué les mateixes conseqüències pels homes que per les dones (Lamas, 2016: 25): mentre que pels primers suposà que posseïen total legitimitat per accedir sexualment al cos de les dones més enllà del matrimoni, en el cas de les dones es dugué a terme una "objectificació" del seu propi subjecte. Amb aquest canvi dels marcs establerts entorn al concepte de "dona", es polaritzà la noció que es tenia d'aquesta en l'imaginari col·lectiu, o sigui, es passà de la mestressa de casa submissa i virginal a la prostituta, amb el suposat objectiu de rompre amb els esquemes tradicionals que oprimien el gènere femení.

Així doncs, fou l'inici d'una nova etapa on la cultura de l'abundància sexual es dugué a tal extrem que provocà el fet de que la sexualitat i la reivindicació del plaer es

posicionessin en el centre de l'imaginari col·lectiu simbòlic. És per aquest motiu que les dones acabaren sent sotmeses a tot un nou procés de sexualització, el qual tenia les seves arrels en aquelles estructures simbòliques que defineixen a la dona com “naturalesa” o “sexe”, amb l'única intenció de reduir-les fonamentalment a “sexualitat” i devaluar-les tant a nivell social com polític. De totes formes, moltes corrents progressistes adoptaren aquest relat i ho socialitzaren com quelcom “empoderador” en tant que la dona podia començar a viure la seva pròpia sexualitat més enllà de l'àmbit privat (com s'ha pogut veure en el posicionament regulacionista).

En altres paraules, la auto-hipersexualització de la dona actualment es va fer passar com quelcom empoderament. Fraser exposa aquesta qüestió entre línies al llarg de la seva tesis entorn el feminisme neoliberal; l'autora reflexiona sobre la manera en que certs valors feministes varen ser resignificats i adaptats de tal forma que poguessin correspondre-se amb un discurs neoliberal. És així com des de posicionaments progressistes s'acaben defensant idees feministes que, encara que anteriorment formaven part d'una visió radical del món, s'expressen de cada vegada més en termes d'individualisme (Fraser, 2014: 131).

En conjunt, la revolució sexual acaba sent una reconfiguració dels discursos patriarcals, ja que no només converteix el cos de la dona en objecte, sinó que també provoca l'assimilació per part de les dones del propi paper patriarcalment assignat que exerceixen; o sigui, les fa conscients de la sexualització a la que estan constantment sotmeses com a dones i la funció social d'aquest fet respecte l'home, i en comptes de tractar-ho com quelcom que les oprimeix, ho perceben com “alliberador” (Gimeno, 2012: 159). Per tant, es pot parlar d'aquesta revolució com una reacció patriarcal que condueix a una resignificació del cos femení al servei del desig masculí.

L'impacte que ha tengut el boom de la sexualitat en l'actualitat es pot observar clarament. Aquest fenomen acabà tengent una funció social i ideològica que, encara que no fos el que es plantejava com objectiu central, va ser una de les seves principals conseqüències; acabà tengent com a funció que les alternatives vitals de les dones no sortissin dels límits assignats en el contracte sexual (Pateman, 2019: 254): que

consisteixen en el matrimoni o la prostitució. O sigui, limitar l'accés de la sexualitat de la dona en aquests dos àmbits, controlats de manera exclusiva pels homes.

Així doncs, podem concloure que la revolució sexual va tenir un paper clau respecte la normalització i naturalització social de la prostitució, ja que es tractà aquest fenomen des del suposat consentiment de la dona que es prostitueix, per tant no s'abordà la problemàtica de base que condueix a la pròpia mercantilització del cos de la dona; no s'analitzaren les condicions de vida (ja fossin econòmiques o socials) que portaven a les dones a prostituir-se, reduint així aquest fenomen a un debat entorn la suposada llibertat individual de les prostitutes a vendre el seu cos, motiu pel qual es tractà d'una manera tan superficial una problemàtica que afecta tant la percepció de les relacions entre home-dona, com la respectiva socialització en el valors de la igualtat i la reciprocitat sexual en la societat actual.

Consegüentment, en l'actualitat podem parlar d'una "ideologia de la prostitució" (De Miguel, 2015: 157). Aquest terme no només està relacionat amb els tipus de relacions que s'ocasionen entre el gènere masculí i femení en el marc de l'àmbit públic, com seria la nova cultura de la sexualitat, on l'hipersexualització de les dones en la comunicació i en la publicitat està a l'ordre del dia, sinó que també s'ha de parlar del tipus de relació que s'estableix en l'àmbit íntim; per abordar aquesta qüestió és necessari replantejar-se conceptes com el desig sexual masculí, el model de sexualitat estàndard i el què s'entén com "consentiment" i "lliure elecció".

Existeixen un conjunt d'idees que conformen i justifiquen la ideologia de la prostitució. Ens esteim referint a tot una sèrie de valors, creences i pensaments que formen la base de la legitimació de la prostitució avui en dia. Com ja s'ha mencionat, la principal causa d'aquest fet és la doble moral sexual: aquesta valida la idea de que els homes tenen dret a satisfer les seves necessitats sexuals, i que, a més, la societat ha de proporcionar-los un mercat de dones per satisfer aquesta necessitat. De la mateixa manera, aquesta mateixa lògica és la que alimenta la creença de que les dones tan sols es desenvolupen com a éssers (ontològicament parlant) en tant que són tractades com objectes, o sigui, en la mesura en que "permeten" l'accés dels homes al seu cos.

Així doncs, la prostitució és un reflex d'aquesta situació de desigualtat duta al terreny sexual. És a dir, aquesta tolerància de la prostitució (De Beauvoir, 2005: 56) en l'actualitat es recolza sobre la base de la desigualtat universal entre els homes i les dones: la ideologia de la qual esteim parlant radica tant en el món simbòlic com en el món material. Aquest fet es pot observar en la manera en que la prostitució influeix en la formació i el significat de les normativitats masculines i femenines, reforçant-les; o sigui, s'alimenta a través de la consolidació d'uns rols de gènere estàtics i discriminatoris.

De la mateixa manera, quan mencionam que la prostitució també està ancorada en les estructures materials ens referim a l'efecte que té aquest fenomen en l'economia global, i fins a quin punt és tractat com si fos un negoci més que es pot explotar en el marc del neoliberalisme vigent. La indústria del sexe s'ha convertit en una de les més influents a nivell global (Ballester, 2020: 187): la necessitat constant d'incrementar beneficis s'aprofita de les dones amb pocs recursos dels països amb economies dèbils i els hi ofereix l'alternativa de la prostitució. És així com es produeixen migracions massives de dones dels països del Sud Global als països del Nord Global i viceversa, les quals són repartides per bordells i prostíbuls. És per aquest motiu que el creixement de la prostitució que es produï a partir dels anys setanta (Cobo, 2017: 17) està relacionat amb la reconfiguració del capitalisme i els seus marcs interns.

En conjunt, ens trobam en un moment històric on la prostitució ha incrementat, ja que ha estat potenciada per la nova reestructuració del capitalisme global i, de la mateixa manera, ha estat legitimada socialment a través del llegat de la revolució sexual. Per tant, el que s'ha de tenir en compte a l'hora de parlar de la normalització de la prostitució és la relació que s'estableix entre capitalisme i patriarcat, entre la realitat material i la realitat simbòlica: es complementen i es reforcen mútuament.

5. Prostitució, ètica feminista i pornografia

Per tant, al parlar d'una naturalització de la prostitució hem de mencionar que aquesta es dona a través d'uns relats que legitimen socialment aquest fenomen, els quals

son creats en funció d'uns interessos patriarcals i econòmics (com s'ha mencionat anteriorment). La ideologia de la prostitució es sustenta a través d'unes narratives i uns mites els quals no només toleren la desigualtat, sinó que la naturalitzen.

Aquests relats parteixen de la base de que la prostitució és quelcom pre-polític, o sigui, natural, per tant aquesta creença condueix a la conclusió de que la seva abolicció és impossible en tant que seria “antinatural”. És per aquest motiu que en moltes ocasions la prostitució no és vista com una qüestió ètica, ja que la seva naturalització i el seu gran recorregut al llarg de la història (en moltes ocasions es parla de la prostitució com “l'ofici més vell de tots”) fan que sigui percebut socialment com quelcom que sempre acabarà succeint, independentment del moment històric o del lloc geogràfic en el que s'estigui.

De totes formes, la teoria ètica feminista (terme encunyat als anys vuitanta) s'encarrega de desmentir aquestes creences i posa damunt la taula qüestions que per l'ètica tradicional no havien estat considerades suficientment rellevants com per ser problematitzades. El sorgiment de l'ètica feminista va posar en evidència la importància de redirigir l'enfocament d'alguns dilemes filosòfics i apuntar al gènere per tal de comprendre de manera adequada moltes qüestions pròpies de l'ètica pràctica (Jaggar, 2014: 1).

Així doncs, aquesta ètica s'encarrega de visibilitzar fenòmens que aparentment no són vists com socialment problemàtics, recalcant d'aquesta manera la necessitat d'interpel·lar al gènere quan es duen a terme anàlisis ètics de la realitat material. Per tant, el seu objectiu consisteix en posar de manifest la manera en que la filosofia moral moderna ha prestat poca atenció a problemes d'especial interès per les dones, com seria la sexualitat o la vida domèstica, i com a tal, pretén ampliar el domini d'aquesta disciplina i començar a aprofundir en qüestions que no s'havien analitzat degut a la seva relegació a l'àmbit privat o íntim (Jaggar, 2014: 12).

En suma, la naturalització de la prostitució és un fenomen que ha estat tractat per l'ètica feminista en tant que es considera una qüestió que no només afecta el concepte mateix de “dona”, sinó que també engloba les dinàmiques que s'estableixen entre les persones i les relacions que es generen en societat entre els homes i les dones. Doncs, quan s'analitza la prostitució no només s'està estudiant el fenomen en concret d'una manera

aïllada, sinó que també s'ha de tenir en compte tot el rerefons que el conforma; o sigui, les condicions que han fet possible que aquest fet es doni, quina és la base en la qual es sustenta i com ha estat possible la seva permanència al llarg de la història.

És per aquest motiu que l'ètica feminista ha centrat el focus del seu anàlisi en el tema de les relacions sexuals, el consentiment i el desig sexual masculí des d'una òptica moral, posant així de manifest la importància de que el sexe també sigui objecte d'estudi de la filosofia moral. Conseqüentment, un dels principals propòsits de l'ètica feminista serà refutar la màxima dominant en la qual es sustenta la legitimació de la prostitució: la que afirma que la sexualitat masculina és incontrolable per naturalesa, i per tant, la femenina ha d'estar al servei d'aquest desig masculí ingestionable. (Cobo, 2017: 15)

Per tal de dur a terme una crítica consistent a aquesta creença pseudocientífica entorn el suposat instint primitiu sexual masculí, és necessari examinar les bases socials i ideològiques les quals sustenten aquest mite. Com ja s'ha mencionat, la manera en que es construeix socialment el desig sexual masculí, la sexualitat femenina i les relacions sexo-afectives hi juga un paper rellevant. En altres paraules, per parlar de sexualitat en l'actualitat des d'una perspectiva de gènere és necessari parlar de la pornografia i dels efectes culturals que aquesta ha tengut en l'imaginari col·lectiu respecte el sexe.

La pornografia ha estat definida per moltes teòriques feministes com el "laboratori de la prostitució" (Cobo, 2017: 55). En el món de la pornografia, els homes observen i s'exciten amb pràctiques sexuals que a molts d'ells els conduiran posteriorment, no només al món de la prostitució, sinó que també a intentar dur a terme aquestes pràctiques a les seves relacions de parella. Aquest fet té unes certes conseqüències respecte la normativitat sexual, ja que en molts de casos la pornografia condueix a l'establiment d'una relació entre la violència i la sexualitat. (Osborne, 2009: 45).

La pornografia es pot considerar conflictiva en la mesura en que està inserida en tota una sobrecàrrega de sexualitat i també en tant que la dona és convertida en un objecte de plaer sexual per l'home. Això és, s'assignen tot un conjunt de pràctiques sexuals agressives als homes i les dones adopten el paper de receptors complaents d'aquesta violència masculina. És per això que el que es pot concloure és que la pornografia acaba

convertint-se en un relat en el qual s'expressa tant el discurs de superioritat del homes com el discurs d'inferioritat de les dones (Mackinnon, 1995: 359).

En conjunt, la pornografia es projecta en una fantasia en la qual la dona no és reconeguda com a subjecte, sinó com a objecte. En tant que es tracta d'una indústria que és consumida de cada vegada més degut a l'expansió d'internet, conforma cada vegada més l'estàndard de la sexualitat en l'imaginari col·lectiu. Per tant, l'eix central de la problemàtica recau en el fet de que la pornografia consistiria en la negació continua del reconeixement ontològic de la dona. La conseqüència d'aquesta banalització de la sexualitat convertida en part de la cultura popular acaba sent l'inevitable objectualització del cos de les dones.

De la mateixa manera, un altre efecte de l'hegemonia de la pornografia en la consciència col·lectiva és la construcció de la sexualitat femenina a partir dels desitjos pornogràfics masculins. En les imatges pornogràfiques la violència és explícita, la veu l'espectador, que s'excita amb aquestes agressions, però el missatge que reb és que aquesta violència és una font de plaer per les dones (Mackinnon, 1995: 376). Aquestes imatges agressives contra els cossos de les dones reforcen simbòlicament la violència que es dona en la vida social, ja que aquests processos de sexualització acaben deshumanitzant, desindividualitzant i objectualitzant a les dones (Cobo, 2017: 72).

Així doncs, la pornografia acaba sent una escola de desigualtat, ja que molts d'adolescents resolen els seus dubtes entorn el sexe mitjançant la recerca d'aquestes pàgines web amb contingut pornogràfic, desenvolupant així una determinada manera d'entendre la sexualitat com a violència que els conduirà, en un futur, a repetir les mateixes pràctiques amb les seves futures relacions amb dones. Conseqüentment, es pot afirmar que les imatges pornogràfiques funcionen de certa manera igual que la publicitat, ja que es convida a l'espectador a imaginar-se "l'escena imaginària" i, a més, a intentar imitar-ho a la vida real (Ballester, 2020: 223).

Dit d'una altra manera, la pornografia s'ha convertit aquests darrers anys en un element fonamental en l'educació sexual dels joves. Degut a l'expansió hegemònica d'aquesta activitat en l'imaginari col·lectiu de la societat, es conforma una ideologia de la pornografia la qual es sustenta mitjançant la projecció d'una fantasia sexual que està

conformada entorn el desig sexual masculí, que de la mateixa manera s'alimenta de l'objectificació del cos de la dona i de la identificació del plaer femení amb la violència, fet que causa el no-reconeixement ontològic de la dona en aquest tipus de pràctiques.

Es pot parlar, doncs, de la pornografia com un fenomen que construeix a nivell social una determinada imatge de com és una dona i el què s'ha d'esperar d'ella. En conjunt, el que les prostitutes acaben venent no és només l'accés als seus cossos, ni tampoc és només plaer pels homes, sinó que el que realment venen és una fantasia o una projecció de la masculinitat, que en moltes ocasions prové de la pròpia imatge que ven la pornografia del que suposa la sexualitat normativa.

6. Regulacionisme i consentiment

Per tant, s'ha pogut observar com la naturalització de la prostitució és tot un procés en el qual hi participen un conjunt de factors que reforcen i normalitzen aquesta institució patriarcal. El no-reconeixement ontològic de la dona i la pornografia son dos fenòmens culturals que es construeixen a través dels relats socials. Cal remarcar, idò, el paper fonamental que juga el llenguatge en l'expansió de la ideologia de la prostitució, ja que aquest s'encarrega de legitimar-la a nivell social i provoca la seva tolerància en la consciència col·lectiva de la població.

És per aquest motiu que quan parlem del llenguatge no només feim referència als conceptes que es puguin utilitzar per nombrar un fet en concret, sinó que les narratives son actes de poder que tenen la capacitat d'emascarar la realitat i fer-la passar per una altra en funció dels interessos concrets que es vulguin defensar. En altres paraules, el llenguatge és un dispositiu de definició i interpretació de la realitat, que fàcilment és dominat i monopolitzat pels qui tenen la capacitat de fer-ho, per tant, com a tal és utilitzat tant per la ideologia patriarcal com l'econòmica.

Com a conseqüència, aquestes ideologies s'encarreguen de crear nous discursos i noves terminologies amb la finalitat d'ocultar l'explotació sexual sobre la qual s'ha creat el sistema prostitucional (Ordoñez, 2017: 94). Per tal d'analitzar la manera en que es du a

terme aquesta emmascaració de la desigualtat a través del llenguatge, és necessari acudir als relats de les feministes pro-regulació de la prostitució. Aquesta corrent del feminisme fa ús d'una terminologia econòmica a l'hora de parlar de conceptes relacionats amb aquest fenomen: utilitzen "treball sexual", en comptes de prostitució, es parla de "treballadores sexuals", i no de prostitutes, "d'empresaris" en el cas dels proxenetes, i de "clients" per referir-se als puteros.

L'assentament d'aquest nou ús del llenguatge per referir-se a la prostitució és problemàtica en tant que, al utilitzar aquesta nova terminologia s'està ocultant tot un rerefons de l'explotació econòmica i sexual que pateixen les prostitutes en el seu dia a dia. En síntesi, al fer ús d'aquests nous conceptes s'està sostreguent la dimensió moral i política que té aquesta institució, reduint-la tan sols a un intercanvi econòmic de sexe per doblers, esborrant d'aquesta manera tota l'estructura social i econòmica en la qual es sustenta la prostitució.

Tota la noció ètica que envoltava l'anàlisi de la prostitució en el seu moment es desmunta amb l'aparició de la revolució sexual, o sigui, amb l'estreta relació que s'acaba creant entre la reconfiguració del sistema capitalista del moment i la revolució cultural dels anys vuitanta. La transformació dels valors i els marcs ideològics dins del propi moviment feminista va conduir, com s'ha mencionat al principi, a la polarització d'opinions respecte la prostitució. És per aquest motiu que les feministes regulacionistes començaren a adoptar una lògica individualista respecte aquest fenomen.

En el marc de l'auge del neoliberalisme, és comencen a hegemonitzar els arguments que defensen que l'exercici de la prostitució és un dret que es recolza en la llibertat, o sigui, en la decisió individual i autònoma de cada un. Des de la perspectiva pro-drets per les prostitutes s'utilitza l'argument de que el cos és una propietat de la persona i que com a tal es pot vendre lliurement, adoptant així una postura mercantil entorn la pròpia autonomia sexual de cada dona. Aquest posicionament pretén normalitzar la prostitució, afirmant que els problemes que pateixen les treballadores sexuals procedeixen de la falta de reconeixement social, i no de les característiques intrínseques de l'ofici (De Miguel, 2015: 161).

De la mateixa manera, les feministes pro-regulació defensen la no-victimització de les prostitutes ni la seva infantilització: afirmen que la prostitució en tant que es tracta d'una activitat "lliurement elegida" per persones adultes ha de ser considerada com un treball més. Igualment, mencionen com el control sexual i l'estigma són les principals causes per les quals la prostitució és percebuda socialment com una activitat tabú (Ordoñez, 2006: 126). Acusen a les corrents abolicionistes de "puritanisme", ja que afirmen que aquestes estan en contra de la prostitució per raons conservadores respecte el sexe, recriminant-les de promoure el mite de la dona submissa que arriba verge al matrimoni.

Per tant, al llarg de l'exposició del discurs que defensa la corrent regulacionista, es pot veure clarament de quina manera es fa servir un ús del llenguatge dels drets polítics i econòmics. És per aquest motiu que el gran debat entre les feministes que defensen l'abolició de la prostitució i les feministes que defensen la seva regulació recau en el terme del "consentiment". Aquest concepte és l'eix central a partir del qual es desenvolupen els raonaments respecte cada una de les corrents.

La qüestió de la llibertat i l'autonomia és, en termes generals, el camp de batalla dels debats que es tenen entorn la prostitució. És a dir, encara que en moltes ocasions des del posicionament regulacionista es rebutgin els moralismes a l'hora de discutir, acaba sent inevitable el fet d'adoptar una perspectiva ètica a l'hora d'abordar aquesta problemàtica social. El rerefons ètic dels arguments es pot donar de manera inconscient, o sigui, d'una forma implícita, com seria el cas del regulacionisme, o d'altra banda, de manera explícita, com succeiria amb l'abolicionisme.

Encara que la primera posició, la regulacionista, pretengui dur a terme un anàlisi de la prostitució amb l'objectiu de borrar les denotacions ètiques que comprèn el fet d'exercir aquesta pràctica, al utilitzar termes com "consentiment de les treballadores", "victimització", "puritarisme" o "treball sexual" ja està, de manera intrínseca, implicant una sèrie de conjuntures entorn aquesta activitat. Aquest fet es deu a que el propi llenguatge no és una realitat neutre i aliena a les relacions socials que es desenvolupen en les diferents comunitats.

Des del moment en que es s'argumenta la manera en que *hauria de ser* qualche fenomen social (en aquest cas seria la pretensió de legalitzar la prostitució), ja s'està aplicant una normativitat, i com a tal, aquesta ja ve carregada d'unes connotacions respecte el que s'ha de considerar com bo o dolent. En altres paraules, el fet de defensar que les treballadores sexuals han de posseir una sèrie de drets a nivell legal en tant que la prostitució es tracta d'una feina igual de legítima que les altres, ja s'està duent a terme unes certes implicacions ètiques respecte el què significa "prostitució", "feina" i "drets".

És per aquest motiu que des de la majoria de postures abolicionistes es reconeix que dotar al discurs i a l'anàlisi de nocions ètiques contribueix a la formació d'una visió més equidistant i imparcial de la realitat, ja que es tenen en compte els diversos factors que poden influir tant en el manteniment de la prostitució com amb la seva naturalització, i com a tal, també permet oferir una resposta més "justa" a aquesta realitat social, o sigui, més ètica.

Havent introduït l'implicitat de l'ètica i la moral en la qüestió de la prostitució, ens podem endinsar en el **concepte del consentiment, en el seu significat històric i en la manera en que aquest terme és interpretat per les diverses corrents del feminisme.** Així doncs, el consentiment és fonamental en el context democràtic actual: degut al fet de que som hereus de la Modernitat, el sistema contemporani no accepta ni legitima pactes polítics o relacions socials que no estiguin basats en un contracte fundat en el consentiment dels seus membres (Cobo, 2010: 14).

Al llarg de la història de la filosofia, sobretot en l'època moderna, el consentiment ha estat un terme influent a l'hora de desenvolupar les teories contractualistes. Rousseau argumentà que un contracte firmat per dues parts en la que una d'elles està dominada per la necessitat no es tracta d'un pacte legítim (Rousseau, 2017: 8), ja que no s'està en igualtat de condicions. Altrament, aquest autor també parlà de com els individus són éssers lliures però la propietat privada acaba sent un dels majors mals per la societat. D'aquesta manera es pot veure la forma en que el filòsof du a terme una proposta democràtica que està construïda al voltant d'una crítica a la desigualtat econòmica.

Rousseau no accepta que un individu pugui firmar lliurement un contracte d'esclavitud, ja que aquest no estaria basat en la llibertat, sinó amb la coerció (Pateman,

2019: 108). En conjunt, el pensador reflexionava sobre el fet de que la noció de “consentiment” no es pot utilitzar per a que un individu es converteixi en esclau, ja que això implicaria perdre la seva condició d’humanitat; doncs, el model contractualista de Rousseau es fonamenta en la idea de que la propietat ha de tenir uns límits concrets, o sigui, no s’han d’estendre a les persones.

De la mateixa manera, Kant defensava el fet de que les persones no s’han de tractar com un mitjà, sinó com un fi (Kant, 1996: 189). És a dir, el filòsof defensava el fet de que una persona no pot ser al mateix temps cosa i persona, propietat i propietari (Krasnoff, 2018: 47). Així doncs, es pot observar que en els dos casos s’afirma que l’individu no pot considerar-se a sí mateix com una mercaderia. No tractar els demés com a mitjans pot acabar sent una decisió moral individual; però, de totes formes, el vertader problema ètic es dona quan des de les institucions polítiques es legitimen les pràctiques que promouen una certa concepció utilitarista de les persones, com seria el cas de la prostitució, ja que aquesta activitat es basa en convertir a les dones en mitjans que proporcionen plaer sexual als homes.

És per aquest motiu que les feministes que defensen l’abolició entenen que el consentiment no es pot entendre tan sols com una decisió individual que es pren de manera totalment independent i aïllada de l’entorn en el que ens trobam. Des d’aquesta perspectiva s’argumenta que des del moment en que la prostitució consisteix en el resultat d’una institució que està basada en la jerarquia patriarcal i que s’alimenta d’una determinada imatge misògina de la dona, no es pot parlar d’un consentiment lliure.

D’altra banda, el consentiment és el principal argument que utilitzen les regulacionistes per tal de legitimar la demanda dels drets laborals de les prostitutes; el determinat ús que es fa d’aquest concepte oculta les condicions socials i econòmiques que condueixen a les dones a la indústria del sexe. En ocasions, aquests posicionaments al·leguen que la “decisió” de les dones a prostituir-se es dona per “l’elecció” del “mal menor” (Lamas, 2016: 7): és a dir, justifiquen l’exerció d’aquesta pràctica a través d’un suposat consentiment que es dona degut a que les condicions personals de la dona prostituïda la condueixen a prendre la decisió “menys perjudicial” a llarg termini.

De la mateixa manera, des d'aquesta postura també s'especifica que la prostitució no es tractaria tant d'una contrastació entre el treball lliure i el treball forçat, sinó que es dona un *continuum* de relativa llibertat i relativa coerció (Lamas, 2016: 7). Tot seguit, també remarquen el fet de que en certs casos el treball sexual pot ser una opció elegida pel suposat empoderament i alliberament sexual que pot resultar guanyar diners de manera independent, sense dependre econòmicament de ningú.

En conjunt, es pot veure clarament com l'enfocament de la corrent regulacionista no es centra en el consentiment lliure i autònom de la dona que exerceix la prostitució, sinó que construeix els seus arguments entorn les vivències individuals de les prostitutes, esborrant així el rerefons social, econòmic i ideològic en el qual es sustenten les condicions materials que les condueixen a aquesta activitat. Com afirmà Rousseau, el consentiment en el marc del **contracte social no és un pacte legítim si una de les parts està d'acord amb el compromís tan sols per necessitat** (Rousseau, 2017: 91).

En altres paraules, el consentiment en el debat de la prostitució s'acaba convertint en una estratègia teòrica que justifica l'explotació sexual, presentant-la com un acte de llibertat. És per aquest motiu que, com afirma Valcárcel, **"el consentiment no sempre legitima una pràctica, ni molt menys la converteix en un treball"**. De fet, la tasca de la democràcia acaba sent posar límits als contractes suposadament "voluntaris" que en societats on regna la desigualtat firmarien els més desfavorits (De Miguel, 2015: 162).

En definitiva, al llarg de les darreres pàgines s'ha pogut demostrar el paper que juga el llenguatge a l'hora d'estudiar el fenomen de la prostitució i de quina manera s'ha creat una nova terminologia per referir-se a aquesta activitat des de diverses corrents del feminisme que condueix al reforçament de la naturalització de la prostitució i a la seva legitimació social. De la mateixa manera, s'ha introduït el concepte de "consentiment" i s'ha indicat la funció primordial que exerceix en l'entramat dels arguments a favor de la prostitució.

7. Autonomia sexual

Havent analitzat aquest fenomen des d'un lligam entre l'òptica terminològica i ètica, és necessari introduir les conseqüències que es poden derivar a nivell de drets humans al normalitzar i legalitzar la prostitució. En moltes ocasions s'argumenta que la legalització de la prostitució conduiria a una disminució de la demanda, ja que el negoci il·lícits de tràfic i tracta de dones es debilitarien; com a conseqüència, també millorarien les condicions laborals d'aquelles dones amb pocs recursos.

De totes formes, si s'observen els països on s'ha dut a terme aquesta legalització de la prostitució (Alemanya, Països Baixos) es pot comprovar que la demanda no baixa, sinó que de fet, augmenta. (Brufao, 2008: 25 i 27). A més, la llei de lliure mercat determina que l'oferta hagi de ser cada vegada més atractiva pels "clients", per tant, s'acaba convertint en un negoci cada vegada més divers, i com a tal, amb la recerca de noves dones i nines disposades a exercir la prostitució.

Així mateix, més enllà de les conseqüències legals i penals que pugui tenir la seva regulació, és necessari endinsar-nos en la problemàtica que suposa el fet de que la prostitució es consideri un treball més, on les dones poden intercanviar l'accés al seu cos per diners. És una qüestió que ja s'ha mencionat al llarg del text, però que tan sols s'ha tractat de manera superficial per complementar altres raonaments. La possibilitat de convertir el nostre propi cos en mercaderia no és l'equivalent a vendre la nostra força de treball, com esmentaria Marx, ja que la sobirania del propi cos s'acaba recolzant sobre la base del reconeixement intersubjectiu, com s'ha dit anteriorment.

En el procés de bescanviar sexe per doblers, el cos de la dona que es prostitueix es converteix en un objecte amb una finalitat concreta: la de satisfer sexualment a l'home. El subjecte de la dona s'esborra, en tant que l'home no la reconeix com un ésser ontològicament *igual*, sinó com un mitjà a partir del qual pot satisfer les seves fantasies sexuals. El consumidor la deshistoritza i la despolititza (Cobo, 2017: 162), ja que no té interès pel seu passat ni pel seu futur; l'home no empatitza amb la prostituta, degut a que la seva única intenció és satisfer el seu plaer d'una manera immediata, sense compromís ni sense continuació de la relació social o afectiva.

El filòsof moral Scott Andersen reflexiona entorn els límits que s'han d'imposar a nivell social sobre l'accés al propi cos de les persones. Presenta la prostitució com una

problemàtica tant a nivell social com legal: la seva narrativa es centra en l'autonomia sexual (Anderson, 2002), que consisteix en el dret de marcar els límits d'accés als nostres cossos. En l'actualitat la sexualitat és concebuda com quelcom innegociable, és a dir, no és tractada com una relació qualsevol, sinó que la projecció que es fa d'aquesta a nivell social guarda especial relació amb el respecte, la dignitat i fins i tot amb els drets humans.

En altres paraules, Anderson afirma que el dret a l'autonomia sexual és una barrera crucial front el poder dels altres; el cos és l'exteriorització de la consciència de les persones en el món, consisteix en el mitjà a través del qual ens relacionam amb la gent i amb el que ens envolta (Anderson, 2002: 750). El fet de tenir total control sota el nostre cos és una condició *a priori* necessària per tal de poder gaudir d'una vida plena, o sigui, per poder desenvolupar-nos del tot com a subjectes intersubjectivament reconeguts com a iguals.

En conjunt, l'autonomia sexual no es tracta **tan sol** d'un assumpte personal o individual, sinó que és un tema essencialment polític en la mesura en que es troba intrínsecament relacionat amb la protecció d'un marc ètic entorn els propis fonaments que conformen una democràcia real: la llibertat, l'autonomia, el respecte, la dignitat, i la sobirania dels nostres cossos. Des del moment en que aquesta autonomia no es respecta, els valors ètics d'una societat democràtica trontollen, o sigui, son posats en perill (Anderson, 2002: 767).

Va ser a partir dels anys vuitanta quan es començaren a reconsiderar les implicacions socials i polítiques entorn el debat de la sobirania del propi individu i la seva auto-determinació. Així doncs, el terme de l'autonomia sexual permet replantejar la noció de "consentiment" que tenen les corrents regulacionistes respecte la suposada elecció d'exercir la prostitució. En aquest sentit, l'autonomia sexual possibilita que l'enfocament del debat, no es doni en la decisió individual de la persona, sinó en les conseqüències a les quals pot conduir la venda de l'accés al nostre cos en termes de drets humans.

Doncs, l'eix central d'aquesta qüestió acaba recaient en determinar quan es pot parlar de consentiment tàcit i no condicionat. La resposta més immediata és que tota aquesta responsabilitat recau en la pròpia comunicació; és a dir, es pot argumentar que el consentiment és quelcom que es dona a l'hora de comunicar-nos (sí o no), per tant,

podríem afirmar que el procés de “negociació” entre dues persones és el que ens condueix a acceptar o rebutjar una pràctica en concret.

Des de la posició **regulacionista és defensaria** aquesta postura entorn l'autonomia sexual: segons aquesta corrent, parlar de treball sexual és parlar dels drets que té la dona sobre el seu propi cos i de la manera en que tan sols ella mateixa pot delimitar-los. La llibertat radicaria en la possibilitat d'escollir la manera en que cada dona pretén viure la seva sexualitat, extrapolant-ho així en el cas de la prostitució. Per tant, des de l'enfocament pro-drets es podria problematitzar el concepte d'autonomia sexual que defensa Scott, ja que segons aquesta postura la prostitució no consisteix en una activitat que posi en perill aquesta noció, sinó que, degut a l'estigma social que pateix és considerat com quelcom que suposadament atempta contra els drets de la dona, tractant-la així de víctima i infantilitzant-la.

Aquest punt de vista defensaria que la pròpia autonomia sexual radica en la decisió particular de cada individu; de la mateixa manera, s'afirmaria que la hipotètica abolició de la prostitució no consistiria en una victòria feminista, sinó que implicaria un atemptat contra els propis drets a l'autonomia individual de cada persona, ja que conduiria a la implantació a nivell estatal d'una llei que coartaria la llibertat entorn la sobirania del propi cos de cada ciutadà (Ordoñez, 2006: 111). En aquest cas, s'afirmaria que l'Estat estaria duguent a terme un abús de poder, monopolitzant així els límits de l'accés al cos de cada persona.

En conjunt, des del regulacionisme es posaria en dubte el què s'entén per “autonomia sexual” i es percebria com quelcom que està intrínsecament relacionat amb la demanda dels drets laborals de les prostitutes, en tant que aquesta reivindicació faria trontollar les bases de la moral sexual repressiva la qual està fortament arrelada a la societat, i que acaba conformant el propi gènere femení (Ordoñez, 2006: 113). Des d'aquesta perspectiva, advocar pels drets de les treballadores sexuals supondria defensar els drets sexuals de cada ésser humà, i com a conseqüència, vetllar per la materialització d'una autonomia sexual que es substenti sobre la llibertat i la determinació individual de l'accés al propi cos.

De totes maneres, hem de remarcar el fet de que no és convenient tractar el consentiment des d'un punt de vista superficial quan s'està parlant de l'autonomia sexual. Com ja s'ha repetit diverses vegades al llarg del text, el sexe no és comparable a qualsevol activitat ordinària del nostre dia a dia, és per aquest motiu que la comunicació sexual és complexa, ja que entren en joc un conjunt de factors difícils de conjeturar a l'hora del seu anàlisi: com seria la situació interpersonal de cada persona i el context social. Així doncs, arribam a la conclusió de que aquesta problemàtica no es pot resoldre tan sols a partir del "sí" o el "no" a nivell personal, sinó que ens hem de remontar als diversos factors que condueixen a un individu a acceptar o rebutjar el fet de mantenir relacions sexuals amb algú altre.

A banda d'això, a l'hora de parlar d'autonomia sexual i drets humans s'ha de mencionar que en el cas de la prostitució en la seva majoria són les dones qui exerceixen aquesta pràctica. Aquest fet ens indica, doncs, que el consentiment (en aquesta circumstància) no es pot interpretar com un acord entre iguals, ja que les dones estan en una posició de desigualtat social respecte l'home, motiu pel qual aquesta situació també es reproduïx en les diverses institucions de poder que s'originen en el marc de la comunitat.

En altres paraules, la demanda d'accés al cos de les persones no és la mateixa per les dones que pels homes, per tant la prostitució consisteix de manera intrínseca en una qüestió de gènere. Conseqüentment, el dret humà a l'autonomia sexual no es pot garantir del tot sense incorporar els principis d'igualtat de gènere i no-discriminació. Per tal d'endinsar-nos més en el terme "d'autonomia sexual" des d'una perspectiva de gènere, és necessari analitzar el propi demandant d'aquesta activitat sexual remunerada, o sigui, el "client" que acudeix als serveis de les prostitutes.

La forma de viure la sexualitat dels puters es podria definir entorn el concepte de "sexe líquid" (Cobo, 2017: 161). El relat sobre el qual es sustenta la vivència del puter està relacionat amb la cultura de l'exaltació dels desitjos, que de la mateixa manera està lligada a l'hipersexualització de la dona en els mitjans de comunicació. En el sistema neoliberal actual, els desitjos es poden convertir en drets si entren en joc els diners: és per aquest motiu que la consumició, possessió i ús es converteixen en els valors imperants en

l'actualitat. El vincle que es crea entre la prostituta i el puter és fugaç, dèbil i superficial; es tracta d'una vivència on l'home es pot despreocupar per complet del plaer de la dona i centrar-se en el seu.

En conjunt, en termes de reconeixement ontològic, "l'altra" tan sol existeix en tant que cos: **la pràctica prostitucional és còmode pels homes ja que aquests poden accedir de manera immediata al sexe sense la necessitat de passar per la interacció personal, la seducció i la por a ser rebutjat** (Bruckner i Frinkielkraut, 2001: 302). Per aquest motiu la prostitució es converteix en una opció ràpida i assequible per aquells que rebutgen la reciprocitat emocional però cerquen satisfer els seus desitjos sexuals.

D'aquesta manera, la prostitució s'acaba convertint en una activitat relacionada amb l'oci, creant així una banalització de la sexualitat i una hipervaloració del plaer (Cobo, 2017: 163). En la mesura en que es tracta als puters com "consumidors", s'està despolititzant la prostitució, i, de la mateixa manera, s'estan esborrant de manera implícita els límits de la pròpia autonomia sexual. Aquesta activitat s'acaba convertint en un acte de consum neutre, natural i normal, i, com a conseqüència, exempt de valoracions moral i polítiques.

En conjunt, la idea que es sosté al parlar d'una ideologia de la prostitució és que l'home té *dret*, tant a tenir una vida familiar i ordenada amb una igual amb la qui compartir la seva vida privada i professional, com de la possibilitat de gaudir al llarg de la seva vida dels cossos de les dones que vulgui i pugui pagar (De Miguel, 2015: 177). És en aquest cas on retornam al contracte sexual del qual parlava Pateman: es blindava la sexualitat de les dones per l'ús exclusiu dels homes, tant en el marc de la prostitució com en el del matrimoni.

Amb aquest objectiu, les grans elits patriarcals posen en funcionament dos grans conceptes filosòfics fonamentals que els hi serviran per mantenir els seus sistemes de poder: el consentiment i la coacció. El sistema neoliberal actual s'entrellaça amb l'estructura patriarcal i es du a terme una explotació del terme de "llibertat", que crea en l'imaginari col·lectiu una falsa sensació de que l'acte que s'està realitzant (en aquest cas, exercir la prostitució) es du a terme de manera totalment lliure i voluntària. El poder, doncs, es pot exterioritzar com quelcom violent o repressiu (Han, 2021: 27), però també

es pot camuflar i pot actuar de manera silenciosa, ja sigui condicionant la nostra manera de pensar o originant uns certs valors dins el nostre imaginari col·lectiu.

La ideologia de la prostitució fa ús del poder silenciós, sustentant-se tant en la desigualtat social de la dona (realitat material) com en la reproducció de la normativitat femenina i masculina (realitat simbòlica). A partir d'aquests dispositius hegemònics de domini adquireix la capacitat de dur a terme relats que legitimen la prostitució: ja sigui a través de la seva naturalització o mitjançant el mite del suposat desig sexual incontrolable de l'home. Aquest entramat de circumstàncies condueixen a la pèrdua de la noció ètica d'aquest fenomen, deixant pas a una concepció econòmica de la prostitució, que es basa en la instrumentalització de les idees del consentiment i la lliure elecció.

8. Debat d'actualitat

Així doncs, havent dut a terme l'exposició de la noció d'autonomia sexual en relació amb el consentiment, s'ha pogut observar perquè la prostitució consisteix en un fenomen que no només està a l'ordre del dia en el marc de l'agenda feminista, sinó que les dues posicions hegemòniques al respecte (regulacionisme i abolicionisme) estan totalment polaritzades. Aquest fet s'ha pogut contemplar al llarg del desenvolupament de les diverses nocions claus que s'han esmentat: el consentiment, l'autonomia sexual, la llibertat, la dignitat, els drets, etc. acaben sent conceptes que conformen l'eix central de cada un dels dos posicionaments al respecte, però les dues corrents ho interpreten de maneres totalment diferents.

De totes formes, el que acaben compartint aquestes dues postures és el fet de que el seu objectiu principal consisteix en millorar la vida de les dones, encara que es pugui apreciar una pluralitat de reflexions i pràctiques diferents en la manera d'entendre aquesta "millora" i en quines serien les accions més pertinents per tal de dur-la a terme (Ordoñez, 2006: 19). Igualment, aquest contraposició genera un fort debat tant entre les diverses teòriques feministes actuals, com en el mateix moviment feminista: la pròpia complexitat del fenomen i el conjunt de factors que entren en joc condueixen ja sigui a la seva pretensió

de justificació i legitimació (regulacionisme), o a la seva problematització i futura abolició (abolicionisme).

Alguns dels punts en comú que comparteixen les dues postures consisteixen en la consideració de la prostitució com quelcom que està relacionat amb l'ètica i amb la moral en la mesura en que té a veure amb les relacions humanes (Gimeno, 2012: 19); també es coincideix en que està associat amb el patriarcat i la seva distribució dels rols socials i sexuals, i de la mateixa manera, amb el poder, amb el capitalisme, amb l'explotació laboral i l'organització sexual del treball. Una de les autores feministes més rellevants en l'actualitat, Silvia Federici, s'ha posicionat a favor de la regulació de la prostitució; segons la teòrica, la prostitució és un treball com els altres que permet que la dona, en el context d'un sistema capitalista, pugui sobreviure i guanyar una certa independència econòmica.

Federici considera que la prostitució s'ha d'entendre com una activitat més en la qual la dona pot vendre el seu cos: no considera que aquest fenomen sigui particularment més degradant que el matrimoni (Federici, 2018). Afirmar que en els dos casos el sexe sempre ha estat considerat com un treball, on la sexualitat no ha estat vista com a plaer, sinó com obligació. Per ella, la violència cap a la dona no és quelcom uniforme, i com a tal, no es pot afirmar que la violència tan sols impliqui violència física, sinó que aquesta es va manifestant de diverses maneres en el sistema actual (Albao, 2018). Totes les professions que funcionen a base de vendre la pròpia força de treball estan immerses en una violència basada en l'abús de poder; la prostitució tan sols és una feina més inserida en aquest marc.

En altres paraules, l'autora afirma que no s'han de marcar distincions a l'hora de parlar de la prostitució com un treball qualsevol, ja que segons ella, la dona no només ven el seu cos a través de la prostitució, sinó que ho fa també en el matrimoni i en el mercat laboral (Albao, 2018). És a dir, acaba afirmant que el fet de vendre el teu cos és equiparable a vendre "el teu cervell", ja que en els dos casos es materialitza un tipus de violència que, encara que no és idèntica, implica el mateix tipus d'explotació.

D'altra banda, mentre que Federici parla de la prostitució com un treball que s'ha de destigmatitzar en el sistema actual, Fraser proporciona un altre punt de vista a partir d'una crítica al neoliberalisme. Segons la segona autora, la recent fase del capitalisme s'ha

adaptat de tal manera que la crítica al sexisme que es duia a terme a partir del feminisme ha servit per justificar noves formes d'explotació i desigualtat (Fraser, 2013). La teòrica afirma que el feminisme s'ha convertit en la "criada" del neoliberalisme, fent així que les idees que es recolzaven des del feminisme anteriorment, en l'actualitat s'acabin expressant en termes individualistes.

En conjunt, per ella el feminisme ha esdevingut en gran mesura en un moviment que permet legitimar certs aspectes del sistema neoliberal actual, fet que es deu a una pèrdua raonable del potencial revolucionari que conformava el propi moviment per l'alliberació de la dona. Si s'aplica aquest raonament en el cas de la prostitució, es podria problematitzar l'argument que proporciona Federici, ja que l'autora italiana acaba recolzant la idea de que les dones que venen el seu cos a través d'aquesta activitat no són subjectes d'una explotació major que la d'un miner que ven la seva força de treball. En aquest sentit, Fraser podria respondre mostrant com és el sistema capitalista el qui s'acaba beneficiant de que es legitimin aquests discursos des de certs posicionaments feministes.

Igualment, com ja s'ha mencionat, el feminisme actual no té una postura única entorn el fenomen de la prostitució: de totes formes, si ens remontam en el segle XIX, encara que en la seva majoria es lluitava per la seva abolició, no es tractava d'una postura unànime. Així doncs, s'ha pogut observar com aquesta qüestió, encara que hagi estat problematitzada històricament pel moviment feminista, no s'ha arribat a cap resposta conjunta. De totes formes, s'ha de remarcar que és amb l'arribada de la tercera onada del feminisme, la qual implica el desenvolupament de nous feminismes com el poscolonial, el posmodern o queer, que aquest fenomen adquireix entitat en sí mateix, i s'acaba convertint un assumpte controversial a nivell intel·lectual, polític i social (Gimeno, 2012: 16).

9. Conclusions

Per tant, amb aquest darrer apartat s'ha pogut observar com el debat entorn la prostitució està a l'ordre del dia, ja que no només teoritzen entorn aquesta qüestió les

diverses autores feministes actuals, sinó que consisteix en un fenomen que causa tensions i desacords dins la pròpia unitat del moviment feminista. En el transcurs del treball s'ha pretès exposar les diferents perspectives predominants al voltant d'aquest fenomen, endinsant-nos així en les bases que sustenten cada un dels posicionaments; les nocions que han guiat aquesta exposició consisteixen en conceptes relacionats amb l'alliberament de gènere i l'emancipació de la dona.

És per aquest motiu que tant quan es parlava des d'una mirada regulacionista com des d'una perspectiva abolicionista, la terminologia que imperava estava vinculada amb la llibertat, la sobirania, la pròpia autonomia del cos, els drets, etc. Igualment, l'enfocament que s'ha adoptat al llarg del text no només s'ha centrat en una visió individualista del consentiment a l'hora d'exercir la prostitució, sinó que també s'ha exposat la importància de tenir en compte el sistema en el qual es desenvolupa aquesta activitat per tal de dur a terme un anàlisi més pertinent.

De la mateixa manera, s'ha pogut veure al llarg del text les diverses raons per les quals la prostitució consisteix avui en dia en una activitat que fa perillar els fonaments de l'autonomia sexual, i com a tal, també els dels drets humans. La prohibició de la discriminació tant en el sistema internacional com en l'Europeu dels drets humans garanteix la plena disposició de tots els drets, incloent el de l'autonomia sexual. És per aquest motiu que la no-discriminació i la igualtat de gènere s'han d'interpretar com qüestions entrelaçades en l'aproximació a l'enfocament plural d'aquesta autonomia.

En conjunt, la tesi principal que s'ha defensat al llarg del treball és que una possible legalització de la prostitució posaria en joc la pròpia definició "d'èsser humà", ja que aquesta pràctica guarda una relació perillosa entre els límits que s'han d'establir entorn els nostres cossos com a societat i la decisió individual de vendre l'accés a aquests. Amb la seva regulació, l'autonomia sexual s'acabaria dissolvent, el que implicaria una violació directe dels drets humans i un atemptat directe contra els drets i llibertats de la dona.

Bibliografía

- ALABAO, Nuria. (2018). El sexo para las mujeres ha sido siempre un trabajo. *Contexto y acción*, Volum 195. <https://ctxt.es/es/20181114/Politica/22841/silvia-federici-el-sexo-ha-sido-un-trabajo-para-las-mujeres.htm>
- ANDERSON, Scott. (2002). “Prostitution and sexual autonomy: Making sense of the prohibition of prostitution”. *Ethics*, 112, p. 748-780.
- BALLESTER, Ll. (2020). *Estudio sobre la prostitución, la trata y la explotación sexual en las Islas Baleares*.
- BERNSTEIN, E. (2012). “¿Las políticas carcelarias representan la justicia de género? La trata de mujeres y los circuitos neoliberales del crimen, el sexo y los derechos”. *Theory and Society*, 41, p. 233-259.
- BRUCKNER, P. i FINKIELKRAUT, A. (2001). *El nuevo desorden amoroso*. Madrid: Editorial Anagrama.
- BRUFAO, Pedro. (2008). *Prostitución y políticas públicas: entre la reglamentación, la legalización y la abolición*. Madrid: Fundación alternativas.
- CANSECO, A. (2015). “Pornografía, reconocimiento, destructividad: algunas notas acerca de las recepciones específicas de la noción de reconocimiento en Judith Butler y Jessica Benjamin en el abordaje de la representación pornográfica”. *I Congreso Argentino de Filosofía*.
- COBO, Rosa. (2010). “Consentimiento y coacción: prostitución y política públicas”. *Estudios e Investigaciones*, Universidad de la Coruña.
- COBO, Rosa. (2017). *La prostitución en el corazón del capitalismo*. Madrid: Catarata.
- DE BEAUVOIR, S. (2005). *El segundo sexo*. Madrid: Feminismos.
- DE MIGUEL, Ana. (2021). *Ética para Celia*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial.
- DE MIGUEL, Ana. (2011). “Los inicios de la lucha feminista contra la prostitución: políticas de redefinición y políticas activistas en el sufragismo inglés”. *Brocar*, 35, p. 315-334.
- DE MIGUEL, Ana. (2015). *Neoliberalismo sexual*. Madrid: Ediciones Cátedra.

- FRASER, Nancy. (2013). "How feminism became capitalism's handmaiden-and how to reclaim it". *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/oct/14/feminism-capitalist-handmaiden-neoliberal>
- FRASER, Nancy. (2000). "Nuevas reflexiones sobre el reconocimiento". *New left review*, 4, p. 55-68.
- GIMENO, Beatriz. (2012). *La prostitución: aportaciones para un debate abierto*. Barcelona: Ediciones Bellaterra.
- HAN, Byung-Chul. (2021). *Psicopolítica*. Barcelona: Herder.
- JAGGAR, A. (2014). "Ética feminista". *Debate feminista*, 49, p. 8-44.
- KANT, I. (1996). *Fundamentación de la metafísica de las costumbres* (J. Mardomingo, Trad). Barcelona: Ariel.
- KRASNOFF, Larry. (2018). "Más que consentimiento: Kant sobre la función del contrato social". *Las torres de Lucca*, 13, p. 45-62.
- LAMAS, Marta. (2016). "Feminismo y prostitución: la persistencia de una amarga disputa". *Debate feminista*, 51, p. 18-35.
- MACKINNON, Catharine. (1995). *Hacia una teoría feminista del Estado*. Madrid: Feminismos.
- MILLET, K. (1995). *Política sexual*. Madrid: Ediciones cátedra.
- ORDOÑEZ, Ana. (2006). *Feminismo y prostitución: fundamentos del debate actual en España*. Oviedo: Ediciones Trabe.
- OSBORNE, Raquel. (2009). *Apuntes sobre la violència de género*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- PATEMAN, Carol. (2019) *El contrato sexual*. Madrid: Trincheras.
- ROUSSEAU, J.J. (2017). *El contrato social*. Ciudad de México: Partido de la revolución democrática.